

LOHIPOLITIikka RAIVAA TIETÄ UHANALAISTEN KALOJEN SUOJELULLE

Itämeren lohikannat ovat kärsineet historian saatossa huomattavasti liikakalastuksesta, vesistöjen patoamisesta, jokiuomien perkauksesta sekä ihmistoiminnan aiheuttamasta kuormituksesta. 2000-luvun alussa lohikannat näyttivät varovaisia elpymisen merkkejä, ja vuonna 2008 voimaan astunut ajoverkkojen käyttökielto loi uutta uskoa lohen tulevaisuuteen. Lisäksi Euroopan komissio julkaisi elokuussa 2011 ehdotuksensa Itämeren lohen monivuotiseksi hoitosuunnitelmaksi, mikä edelleen vahvisti käsitystä poliittisesta tahtotilasta lohikantojen elvyttämiseksi.

Vuosien 2010 ja 2011 Simo- ja Tornionjoen nousukalaseurannassa havaitut nousulohimäärät olivat kuitenkin kaukana turvallisesta tasosta. Syyksi heikkoon kalamäärään epäiltiin lohen vaelluspoikasten kasvanutta kuolleisuutta sekä voimakkaasti lisääntyntä ajosiimakalastusta Itämeren pääaltaalla. Lisäksi kansainvälisen merentutkimusneuvosto ICES:n tutkijat epäilivät, että suuri osa Itämeren pääaltaalla pyydetyistä lohista jäi kokonaan raportoinnin ulkopuolelle tai raportoitiin virheellisesti meritaimenina. Lohen kalastuksen sääntely oli epäonnistunut, eivätkä kalastuskiintiöt olleet käytännössä rajoittaneet kalastusta lainkaan.

ICES ehdotti toukokuussa 2011 edellisvuosien tapaan tuntuvaa leikkausta lohen kalastuskiintiöihin. Tällä kertaa myös Euroopan komissio asettui kannattamaan tutkijoiden suositusta. Kuitenkin sekä Suomi että muut Itämeren rantavaltiot olivat haluttomia näin tuntuviin kiintiöleikkauksiin. Suomen hallituksen näkemys oli leikata kiintiöitä maltillisesti ja pitää Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiö noin kolminkertaisena tutkijoiden suosituksiin nähden.

Lohikeskustelu sai syksyn 2011 aikana ennennäkemättömät mittasuhteet, ja uusi eduskunta otti kannanotoissaan tiukan linjan kestävämmän lohipolitiikan puolesta. Lohensuojelijoiden pettymykseksi EU:n kalastusministerit vahvistivat Itämeren lohikiintiön yli kaksinkertaiseksi tutkijoiden suosituksiin nähden.

Kiintiö kuitenkin puolittui edellisestä vuodesta ja ensimmäistä kertaa se asetettiin tasolle, jolla olisi rajoittava vaikutusta lohenkalastukseen. Myös suomalaisten ja ruotsalaisten kalastajien ajosiimakalastusta rajoitettiin. Merkittävä askel kestävämmän lohipolitiikan suuntaan oli otettu.

Syksyn 2011 jälkeen olemme saaneet todistaa ennätysellisiä lohikesiä erityisesti Pohjanlahteen laskevissa lohijoissa. Lohikeskustelu on jatkunut kiivaana, mutta 2014 hyväksytty kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia on edesauttanut tuntuvasti konfliktien ja ristiriitojen sovittelussa. Syksyllä 2015 koimme historiallisia hetkiä, kun vuosien työn tuloksena Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiö vahvistettiin ICES:n suositusten mukaisesti.

Merkittävässä asemassa villin lohen puolustajana on ollut 30-vuotias Tornion-Muonionjoki seura (myöhemmin Jokiseura). Jokiseuran aloitteisiin kuuluu muun muassa vuoden 2007 lohialdressi, jonka tavoitteena oli vakauttaa Suomen kalastuspolitiikka ja saada aikaan vaelluskalalaki. Jokiseura myös lanseerasi ajatuksen lohistrategiasta jo vuosia ennen kuin maa- ja metsätalousministeriö perusti lohi- ja meritaimenstrategiaa valmistelleen työryhmän joulukuussa 2012. Lisäksi Jokiseura laati yhteistyössä Perämeren kalastajien kanssa maa- ja metsätalousministeriölle ehdotuksen lohenkalastuksen sopeuttamisohjelmaksi vuosille 2013–2017. Ehdotus sisälsi muun muassa siirtymisen kalastajakohtaisiin kiintiöihin, mikä otettiin mukaan myös kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian toimenpiteisiin.

Jokiseuran ponnistelut ja aktiivisuus niin ministeriön, eduskunnan kuin Euroopan Unionin toimielinten suuntaan ovat olleet merkittävässä asemassa Suomen lohipolitiikan uudistamisessa. Jokiseuran työ osoittaa erinomaisella tavalla, kuinka merkittävä rooli paikallisyhteisöjen ja kansalaisten aktiivisuudella voi parhaimmillaan olla poliittisessa päätöksenteossa.